

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
**УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ І СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ**

юридична адреса: бульвар Т. Шевченка, 27-А, м. Київ, 01032,
фактична адреса: пров. Віто-Литовський, б. 98-А, м. Київ, 03045,
тел./факс: (044) 252 70 11,
e-mail: UCAP@ukr.net,
web: psyua.com.ua

14.03.2022 р.

№ 32

Органам управління у сфері освіти
обласних, Київської міської
державних адміністрацій

Закладам освіти

*Про організацію соціально-психологічної
допомоги працівниками психологічної
служби*

Під час організації соціально-психологічної допомоги дітям та членам їхніх родин рекомендуємо звертатись до таких **документів**:

лист УНМЦ практичної психології і соціальної роботи від 24.02.2014 № 26 «Про посилення психологічної допомоги населенню» (додаток 1);

лист МОН України від 11.03.14 № 1/9-135 «Про надання психологічної допомоги учасникам навчально-виховного процесу» (додаток 2);

лист МОН України від 25.07.2014 № 1/9-374 «Стан та особливості діяльності психологічної служби системи освіти у 2014-2015 навчальному році» (https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/42284/).

Науково-методичні розробки науковців Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи, які стануть у нагоді працівникам психологічної служби системи освіти, можна завантажити за покликаннями на сайті електронної бібліотеки НАПН України (додаток 3).

Найближчим часом УНМЦ практичної психології і соціальної роботи з підрозділом ДСНС буде організовувати онлайн **навчання** для практичних психологів. Інформацію про заходи можна буде знайти на сторінці Facebook Психологічна служба системи освіти України (<https://www.facebook.com/groups/psyua>).

Додатки 8с.

Директор Центру

Віталій ПАНОК

Лунченко Надія 252-70-11

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР

ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ І СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

01032, м. Київ, бульвар Т.Шевченка, 27-А

Тел. (044) 252-70-11 e-mail: UCAP@ukr.net

№ 26 від «24» лютого 2014 р.

На № _____ від _____

Завідувачам (директорам)

Кримського республіканського,
обласних, Київського і
Севастопольського міських
центрів (кабінетів)
психологічної служби системи
освіти

Завідувачам Кримської
республіканської, обласних,
Київської і Севастопольської
міських психолого-медико-
педагогічних консультацій

Усім працівникам психологічної
служби системи освіти України

Шановні колеги !

Внаслідок складної соціально-політичної ситуації в країні, подій останніх місяців у багатьох містах і, у першу чергу, в місті Києві значно збільшилась потреба у наданні психологічної допомоги населенню, учасникам подій, постраждалим та їх родичам, родичам загиблих.

Аналіз ситуації показує, що учасники і жертви подій потребують негайної психологічної допомоги незалежно від політичної приналежності, регіону проживання, майнового і релігійного статусу.

Найбільш розповсюдженими проблемами є: гострі емоційні розлади, реактивні стани, посттравматичні стресові розлади, горе, переживання втрати близьких, дезорієнтація та панічні напади.

У зв'язку з цим усім працівникам психологічної служби системи освіти і консультантам психолого-медико-педагогічних консультацій слід терміново:

- на базі навчальних закладів усіх типів і форм власності розгорнути пункти психологічної допомоги для проведення індивідуальної і групової роботи з постраждалими і учасниками подій, про що поінформувати громадськість;

- негайно звернутися до закладів і установ охорони здоров'я, підрозділів служби з надзвичайних ситуацій з пропозицією співробітництва та координації у справі надання психологічної допомоги тим, хто її потребує;

- обласним, районним, міським центрам психологічної служби і ПМПК створити мобільні групи для надання психологічної допомоги постраждалим у віддалених районах, сільській і гірській місцевості;

- до надання психологічної допомоги залучати висококваліфікованих фахівців, психологів, соціальних педагогів, психотерапевтів, консультантів ПМПК;

- організувати для тих, хто безпосередньо працює з постраждалими:

- а) психологічну і професійну супервізію;

- б) методичну підтримку у вигляді буклетів, методичних розробок, проведення навчальних семінарів і семінарів з обміну досвідом;

- в) матеріальну допомогу у вигляді необхідного приладдя і оргтехніки;

- внести корективи у плани роботи всіх працівників психологічної служби, що задіяні у наданні допомоги постраждалим.

Нагадуємо про необхідність у процесі роботи суворо дотримуватись вимог методик та Етичного кодексу психолога.

У разі потреби ми готові надати необхідну допомогу, оперативні консультації.

Боротьба за життя і здоров'я людей продовжується.

З повагою,

директор Центру

В.Г. Панок

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 236-1049

E-mail: ministry@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Від 11.03.14 №1/9-135

На № _____ від _____

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту
Автономної Республіки Крим, департаменти
(управління) освіти і науки обласних,
Київської та Севастопольської міських
державних адміністрацій,

Про надання психологічної допомоги
учасникам навчально-виховного процесу

Внаслідок складної соціально-політичної ситуації в країні розповсюдилися серед школярів та інших учасників навчально-виховного процесу такі психологічні проблеми, як гострі емоційні розлади, реактивні стани, переживання втрати близьких, дезорієнтація та панічні напади.

Враховуючи викладене, вважаємо за доцільне посилити роботу та внести корективи у плани роботи всіх працівників психологічної служби і консультантів психолого-медико-педагогічних консультацій, зокрема:

на базі навчальних закладів усіх типів і форм власності організувати проведення індивідуальної і групової психологічної допомоги учням, педагогічним працівникам та батькам, які її потребують, і поінформувати про це громадськість;

спільно із зацікавленими установами та організаціями скоординувати співпрацю щодо надання психологічної допомоги учасникам навчально-виховного процесу, які знаходяться в сільській і гірській місцевості та

навчальним закладам, де відсутні посади практичних психологів та соціальних педагогів;

обласним, районним, міським центрам психологічної служби і психолого-медико-педагогічним консультаціям організувати для тих, хто безпосередньо працює з постраждалими, психологічну і професійну супервізію, провести навчальні семінари, забезпечити методичними матеріалами та дотримуватись Етичного кодексу психолога;

залучати до цієї роботи представників громадських організацій, зокрема Міжнародного жіночого правозахисного центру «Ла Страда – України» (телефон Національної дитячої «гарячої лінії» 0 800 500 225).

Для отримання інформації щодо налагодження роботи із означеного питання та одержання методичної допомоги радимо звертатися на сайт Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи psyua.com.ua або за тел.: 252-70-11.

Заступник Міністра -

керівник апарату

О. С. Дніпров

Березіна Н.О.481-32-31

Панок В.Г. 252-70-07

Науково-методичні розробки науковців Українського науково-методичного
центру практичної психології і соціальної роботи

**Соціально-педагогічна та психологічна робота з дітьми у конфліктний та
постконфліктний період : метод. рек. / Н.П. Бочкор, Є.В. Дубровська,
О.В.Залеська та ін. – Київ: МЖПЦ «Ла Страда-Україна», 2014. – 84 с.**

Книга містить рекомендації зі здійснення соціально-педагогічної та психологічної
роботи з дітьми в період переживання соціально-політичних конфліктних та
постконфліктних ситуацій. Особливу увагу також приділено роботі з педагогічними
працівниками та батьками. Для соціальних педагогів, практичних психологів,
педагогічних працівників, студентів вищих навчальних закладів педагогічного
профілю, фахівців громадських організацій, широкого кола громадськості.

<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/106561>

**Правила безпеки та можливості отримання допомоги в період конфлікту в
Україні : метод. рек. – К. : Агентство “Україна”. – 2014. – 48 с.**

У виданні подаються методичні рекомендації з формування навичок безпечної
поведінки в дітей в умовах суспільної кризи та збройного конфлікту в країні.
Особливу увагу приділено можливостям отримання необхідної гуманітарної,
психологічної, соціальної та правової допомоги дітям та їхнім сім'ям, зокрема з
числа внутрішньо переміщених осіб. Для педагогічних працівників, студентів
вищих навчальних закладів педагогічного профілю, фахівців громадських
організацій, широкого кола громадськості.

<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/106565>

**Корекційно-розвиткова програма формування стійкості до стресу в дітей
дошкільного віку та школярів «Безпечний простір» : навчально-методичний
посіб. - Київ : НаУКМА, ГЛФ Медіа, 2017. - 208 с.**

У навчально-методичному посібнику представлена корекційно-розвиткова
програма, мета якої - підвищення стійкості до переживання наслідків стресу
дошкільнятами і школярами після психотравматичних подій. Суттєвою перевагою
програми є корисність її застосування навіть через рік після травматичної події.
Три основні складники програми спрямовані безпосередньо на дітей, на батьків і
на педагогів. Пропонована програма побудована як на науково обґрунтованих
рекомендаціях, визнаних на міжнародному рівні, так і на практичному досвіді
роботи авторів з дошкільнятами, школярами, їхніми батьками і вчителями, які
перебували в зоні військового конфлікту. Посібник розроблений для практичних
психологів і соціальних педагогів, які працюють з дітьми дошкільного, молодшого
шкільного та підліткового віку і дає змогу оволодіти практичною методикою з
формування безпечного середовища і стійкості до стресу.

<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/707671>

Підготовка вчителів до розвитку життєстійкості/стресостійкості у дітей в освітніх навчальних закладах : навч.метод. посіб. / Богданов С. О. та ін. ; заг. ред.: Чернобровкін В. М., Панок В. Г. - Київ : Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2017. - 208 с.

Навчально-методичний посібник з питань розвитку життєстійкості/стресостійкості у дітей, основних проявів стресу в дітей та дорослих, створення безпечного середовища у класі, психологічної підтримки вчителів призначено для використання в навчальному процесі системи післядипломної освіти педагогічних кадрів, вищих педагогічних навчальних закладах. Матеріали посібника містять науково-теоретичну частину, що складається з 11-ти модулів, і практичну частину у вигляді програми тренінгів по кожному модулю та алгоритм з перенаправлення дитини до психолога чи іншого спеціаліста в разі потреби. Посібник містить рекомендовану літературу для педагогів, глосарій понять з питань життєстійкості/стресостійкості, які можуть бути використані в шкільній практиці. Може бути застосований на курсах підвищення кваліфікації вчителів у системі післядипломної педагогічної освіти, для підготовки студентів педагогічних факультетів та широкою педагогічною громадськістю.

<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/707663>

Досвід надання допомоги дітям і сім'ям - жертвам військового конфлікту : практ. посіб. / І. О. Корнієнко, І. М. Лісовецька, Ю. А. Луценко, Д. Д. Романовська. – Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2017. – 152 с.

Практичний посібник підготовлено на виконання наукового дослідження «Науково-методичні засади надання соціально-педагогічної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових конфліктів» (номер державної реєстрації - 0116U002432) та на вимогу психологічної практики щодо забезпечення психосоціальної підтримки та супроводу осіб, постраждалих внаслідок військових дій в Україні. Зміст посібника містить матеріали для роботи практичного психолога, соціального педагога з учасниками НВП в умовах проведення АТО та військових дій. Проаналізовано теоретичні аспекти психологічної травми, її ознак, чинників, котрі посилюють негативний вплив травмуючи факторів. Практичність посібника полягає у включенні до змісту тренінгових занять, окремих вправ, технологій, які можуть бути застосовані у практичній діяльності вказаних спеціалістів. Практичний посібник рекомендовано практичним психологам, соціальним педагогам, студентам відповідних кваліфікацій.

<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/709040>

Шляхи подолання дитячої психотравми в діяльності працівників психологічної служби : [метод. рек.] / Музиченко І.В., Ткачук І.І. - Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2017. - 88 с.

Методичні рекомендації присвячено розгляду питань теоретико-прикладного характеру, які стосуються психологічної травми. Проаналізовано її види, чинники та реакції, які вона викликає. Надано методичні рекомендації щодо подолання дитячої психотравми. В основу методичних рекомендацій покладено праці вітчизняних та зарубіжних психологів, які займалися дослідженням цієї проблеми. Методичні рекомендації можуть бути використані практичними психологами,

викладачами психології, студентами вищих навчальних закладів, які навчаються за спеціальністю «Психологія» та фахівцями у галузі психології.

<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/707675>

Організація соціально-психологічного супроводу дітей, сімей, які постраждали внаслідок військових конфліктів / авт. кол.: Герило Г.М., Гніда Т.Б., Корнієнко І.О., Луценко Ю.А. ; заг. ред. Ю.А. Луценко. – Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2018. – 128 с.

Питання організації соціально-психологічного супроводу дітей, сімей, які постраждали внаслідок військових конфліктів є актуальним в умовах продовження антитерористичної операції / операції об'єднаних сил (АТО / ООС), ротації кадрів і повернення службовців за місцем проживання. Наслідки перебування в АТО / ООС часто стають причинами конфліктів, насилля, жорстокості, немотивованих дій і вчинків. Зміст посібника розкриває основні аспекти організації практичної роботи з вказаними категоріями населення. Програми, заняття та їх елементи, наведені у змісті посібника, можуть застосовуватися у практичній діяльності визначених спеціалістів. Посібник рекомендовано для практичних психологів, соціальних педагогів, соціальних працівників, студентів відповідних кваліфікацій.

<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/713128>

Консультування в системі психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій / авт. кол ; заг. ред. В. Г. Панок, І. І. Ткачук. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2019. 144 с.

Практичний посібник «Консультування в системі психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій» розроблено на виконання наукового дослідження «Науково-методичне забезпечення діяльності працівників психологічної служби з надання допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій», державний номер реєстрації 0119U001306. У виданні висвітлено широке коло питань пов'язаних з організацією та здійсненням процесу консультування дітей та сімей, які зазнали травматичного досвіду. Запропоновані процедури і техніки консультування та корекційної роботи науково обґрунтовані, визнані сучасними вітчизняними та зарубіжними психологами-практиками. Посібник рекомендовано для практичних психологів, соціальних педагогів, соціальних працівників, студентів відповідних кваліфікацій.

<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/718798>

Групові форми роботи в системі психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій (досвід упровадження) / [авт. кол. В. В. Байдик, Ю. С. Бондарук, Ю. П. Гопкало, Т. Б. Гніда, І. О. Корнієнко, Н. В. Лунченко, Ю. А. Луценко, Р. А. Мороз, І. І. Ткачук] ; заг. ред. В. Г. Панка, І. І. Ткачук. – Київ : Ніка-Центр, 2020. – 122 с.

Практичний посібник «Групові форми роботи в системі психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій (досвід упровадження)» є одним з результатів наукового дослідження «Науково-методичне забезпечення діяльності працівників психологічної служби з надання допомоги дітям і сім'ям, що опинились у

складних життєвих обставинах внаслідок військових дій», державний номер реєстрації 0119U001306. У запропонованому виданні висвітлено широке коло питань, пов'язаних з організацією та здійсненням працівниками психологічної служби групової роботи з метою допомоги дітям та сім'ям, які зазнали травматичного досвіду внаслідок військових дій. Представлено три авторські корекційні програми: програму корекційно-розвивальних ігрових занять для молодших школярів, які отримали травматичний досвід; програму психокорекції емоційних переживань підлітків, які зазнали травматичного досвіду «Літній інтенсив»; програму соціально-психологічних тренінгів для відновлення психічних та фізичних ресурсів працівників психологічної служби. Посібник рекомендовано для практичних психологів, соціальних педагогів, соціальних працівників, студентів відповідних кваліфікацій.

<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/723324>

Технології психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій (з досвіду роботи) / авт. кол: В. В. Байдик, Ю. С. Бондарук, Ю. П. Гопкало, Т. Б. Гніда, І. О. Корнієнко, Н. В. Лунченко, Ю. А. Луценко, Р. А. Мороз, І. І. Ткачук; за наук. ред. В. Г. Панка, І. І. Ткачук. Київ : Ніка-Центр, 2021. 118 с.

Методичний посібник «Технології психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій» (з досвіду роботи) розроблено на виконання наукового дослідження «Науково-методичне забезпечення діяльності працівників психологічної служби з надання допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій», державний номер реєстрації 0119U001306. У посібнику висвітлено технології, процедури і техніки психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, які опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій. Представлено досвід роботи творчої групи практичних психологів системи освіти у Луганській області з проблеми надання психологічної допомоги постраждалим внаслідок військових дій. Для працівників психологічної служби у системі освіти; викладачів інститутів післядипломної педагогічної освіти; викладачів закладів вищої освіти, які здійснюють підготовку фахівців за спеціальностями «практична психологія», «соціальна робота», «соціальна педагогіка»; науковців.

<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729191>